

Från: Daniel Bengtsson [mailto:daniel.bengtsson@birdlife.se]
Skickat: den 9 oktober 2014 09:34
Till: samrad@gronaholmon.se
Kopia: umea.kommun@umea.se; Länsstyrelsen i Västerbottens län
Ämne: Samrådssvar vindkraft Holmön

Hej!

BirdLife Sverige ger i bifogad skrivelse sina synpunkter på den planerade (nya) tillståndsansökan att bygga vindkraft på Holmön.

Mvh Daniel Bengtsson/BirdLife Sverige

Sveriges Ornitologiska Förening

BirdLife Sverige

Partner i BirdLife International

Gröna Holmön AB
Öllerskatavägen 14
918 03 Holmön

2014-10-08

Synpunkter angående förnyad ansökan om tillstånd att anlägga en vindkraftpark på Holmöarna

---

BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) – har tagit del av samrådsunderlaget i rubricerat ärende från Gröna Holmön AB (bolaget) och redovisar här nedan synpunkter kring detta.

KORT BAKGRUND VINDKRAFT OCH FÅGLAR

Det finns för närvarande en stark politisk vilja att främja utbyggnaden av vindkraft i Sverige. För att eventuella miljövinster från vindkraftsframställd energi ska kunna ge positiva avtryck måste utbyggnaden genomföras där miljökonsekvenserna är små. BirdLife Sverige anser att vindkraft inte får medföra förstörelse av värdefull natur och hot mot enskilda arter. Skyddade naturområden, liksom oskyddad natur med höga naturvärden, ska undantas från exploatering. Bevarande av biologisk mångfald och fungerande ekosystem är en lika viktig del i klimatarbetet som satsning på förnyelsebara och fossilfria energikällor.

Den forskning som genomförts kring vindkraftparker pekar tämligen entydigt på att lokalisering av vindkraftverken är den viktigaste faktorn för vilken miljöpåverkan som uppstår. Fortfarande finns emellertid brister i kunskaperna om vindkraftens konsekvenser för fåglar, bl.a. vad gäller utbyggnad i skogsmiljö. Detta gör det svårt att fatta väl avvägda beslut och därför behövs mer forskning inom området. Kunskapsbrist får aldrig tolkas som avsaknad av naturvärden eller avsaknad av konsekvenser för desamma. I osäkra fall ska försiktighetsprincipen få råda. BirdLife Sverige anser att ansvaret för att vederbörlig information inhämtas ligger hos vindkraftsbranschen och berörda myndigheter gemensamt.

Vindkraftverk i drift innebär alltid en viss grad av störning och risk för fågelkollisioner. Enligt internationella avtal och konventioner har Sverige beslutat att skydda hotade arter. De mest skyddsvärda fågelarterna är upptagna i bilaga 1 i EUs fågeldirektiv (79/409/EEG) och på svenska rödlistan. Levnadsbetingelserna för dessa arter får inte försämrats och fåglarna får inte utsättas för betydande störning. För vissa

särskilt störningskänsliga arter ska skyddszoner upprättas runt boplatser och habitat där arterna regelbundet förekommer.

Skyddsvärd natur, platser med hög täthet och/eller mångfald av fåglar, risk för höga kollisionstal och undanträngande av hotade arter är tungt vägande faktorer som måste beaktas vid placering av vindkraftverk. Härvid ska fågelskyddsaspekten kunna vara fullt tillräcklig för tillståndsavslag. Kollisionsmortaliteten har ofta uppmärksammats som vindkraftens mest negativa effekt. Allt fler studier pekar dock på att habitatförluster på sikt utgör ett större hot för fågelpopulationer¹.

BirdLife Sverige anser att vindkraftverk inte ska tillåtas inom nationalparker, naturreservat, Natura 2000-, SPA- eller andra naturskyddade områden. Fågelskyddet ska därvid innefatta fåglarnas totala nyttjande av området. Naturskogar med generellt höga naturvärden, men utan lagstadgat skydd, ska också undantas helt, liksom särskilt värdefulla nyckelbiotoper, IBA-områden och riksintressen för naturvärden. Där vindkraftverk kan antas påverka fågelvärden inom aktuella områden ska en skyddszon om minst 1 000 m lämnas till dessa. För områden och nyckelbiotoper som omfattar små arealer kan mindre skyddszoner ofta accepteras, förutsatt att hänsyn tagits till risk för fragmentering/barriäreffekter. Även andra områden som hyser särskilda natur- och fågelvärden ska undantas från exploatering.

Miljöbedömningar måste, i takt med att vindkraften byggs ut allt mer, beakta den kumulativa påverkan, d.v.s. påverkan av den nya anläggningen i kombination med redan befintliga vindkraftverk plus andra verksamheter och potentiella hot för berörda arter och naturtyper. Vid bedömning av vindkraftens påverkan ska tillhörande infrastruktur såsom kablar, transformatorer och vägar samt underhåll och andra aktiviteter vägas in. Luftledningar bör undvikas för att minska kollisionsrisken och vägarbeten får inte påverka områdets hydrologi på ett negativt sätt.

Vid uppförande av större vindkraftsanläggningar ska projektören, i de fall då fågelvärden anses kunna påverkas, upprätta funktionella kontrollprogram som med standardiserade metoder följer upp långsiktiga effekter av etableringen (>10 år). Kontrollprogrammen ska utformas så att de håller erforderlig vetenskaplig kvalitet och kan bidra till ökade kunskaper om långtidseffekter på fåglar. För att rapporteringen ska bli trovärdig måste undersökningen utföras av part som saknar direkt koppling till verksamhetsutövaren. Resultat från kontrollprogram ska redovisas till beslutande myndighet och finnas offentligt tillgängliga för granskning. Negativ miljöpåverkan, utöver vad som antagits i miljöprövningen, som framkommer av kontrollprogram (eller annan information) måste åtgärdas av projektören.

---

¹ J. W. Pearce-Higgins et al. 2008. *Assessing the cumulative impacts of wind farms on peatland birds: a case study of golden plover *Pluvialis apricaria* in Scotland*. Mires and Peat, Volume 4 (2008/9).

SYNPUNKTER

Av information på Gröna Holmön ABs hemsida framkommer att 4 verk tagits bort från föregående förslag, medan kvarvarande 19 verk avses bli högre. Analys om hur förändringarna eventuellt skulle kunna ge annan påverkan på fågellivet jämfört med tidigare förslag saknas. BirdLife Sveriges tidigare hållning, d.v.s. att ***Holmöarna är en plats som är olämplig för vindkraftsexploatering***, kvarstår.

BirdLife Sverige har vid flera tidigare tillfällen poängterat brister i de fågelrapporter som producerats i regi av den tidigare projektören (Slite Vind AB), men då det för närvarande är oklart vad som kommer att ingå i den nya miljökonsekvensbeskrivningen väljer vi här endast att ge generella kommentarer och synpunkter.

Holmö-arkipelagen är mycket fågelrik. Bland annat finns mycket täta populationer av smålom, havsörn, svärta och tobisgrissla. Dessutom ankommer stora mängder flyttande fåglar till Sverige just via denna (relativt smala) passage över Bottenviken. BirdLife Sveriges fasta ståndpunkt är att sådana platser med unikt fågelliv och passage av stora fågelmängder ska undanhållas från exploatering. Det är också noterbart att ett flertal av de planerade verken står mycket nära gränsen till naturskyddade områden, som därmed riskerar att påverkas.

Från BirdLife Sveriges vindkraftpolicy² redovisas följande punkter om platser som ska undantas från vindkraftsexploatering:

- *Platser där fåglar koncentreras*
Riskerna för habitatförluster och kollisioner är särskilt stora på platser där fåglar tillfälligt eller varaktigt koncentreras, t.ex. våtmarker, betade strandängar, fågelskär, fågelberg samt ledlinjer i landskapet som uddar, näs och trånga landpassager. På platser där betydande mängder landfåglar (rovfåglar, tranor, tättingar m.fl.) når kustnära vatten efter att ha korsat öppet vatten (hav) kan vindkraftverk utgöra en stor risk, speciellt vid hastigt uppkommen dimma då varm luft från land hastigt avkyls över det kallare havet. Vindkraftverk får heller inte placeras i viktiga flygvägar till/från födosöks- och övernattningsplatser.
- *Viktiga flyttstråk*
Detaljerad kunskap om flyttstråk är ofta begränsad och det råder fortfarande oklarhet om hur fåglar påverkas av barriäreffekter. Fåglar väjer oftast för vindkraftverk, men rovfåglar tycks vara mindre benägna att väja och för andra kan ogynnsamt väder höja risken för kollisioner avsevärt. Innan en stor etablering tillåts måste fågelflyttningens omfattning på platsen vara tillräckligt känd för att en riskbedömning ska kunna göras.
- *Kustområden (av stor betydelse som häckplatser och ledlinjer)*
Många kust- och skärgårdsområden (inklusive våra största sjöar) utgör ledlinjer för sträckande sjöfåglar och är också häckplatser för exempelvis andfåglar, vadare, tärnor,

² <http://www.sofnet.org/sveriges-ornitologiska-forening/fagelskydd/vindkraft/sofs-vindkraftspolicy/>

berguv och havsörn. Stor försiktighet och omfattande förstudier måste föregå eventuell vindkraftsetablering i sådan miljö.

Vad gäller enskilda häckande arter väljer BirdLife Sverige att här endast nämna havsörn och smålom, vilka både har mycket goda förekomster på Holmöarna. Rättspraxis idag är att vindkraftverk inte får byggas närmare än 2 km från bon av havsörn, vilket ska gälla även i detta fall. BirdLife Sveriges generella ståndpunkt är att skyddszoner på 1 000 m bör upprättas runt sjöar och tjärnar där smålommar regelbundet häckar.

HÄNVISNING TILL TIDIGARE DOMSLUT

Olika mark- och miljödomstolar (Växjö i mål nr M 2682-11, Vänersborg i mål nr M 3243-10) har slagit fast att en förhöjd förväntad risk för kollision strider mot artskyddsförordningen och fågeldirektivet, då det bedöms vara tillräckligt för att rubriceras som ”avsiktligt dödande” respektive ”förorsaka påtaglig skada för de fridlysta fåglarna och påverka deras bevarandestatus i ogynnsam riktning.” I båda fallen har mark- och miljööverdomstolen nekat prövningstillstånd, vilket bör tolkas som att den inte betvivlar riktigheten i besluten. Mark- och miljööverdomstolen har (i mål nr M 7639-11) vidare slagit fast att det måste finnas underlag för att säkerställa att artskyddsförordningens bestämmelser om fridlysning (4 § första stycket punkterna 2 och 4) eller eventuell dispens från dessa bestämmelser (14 §) kan efterlevas. Samma dom slog även fast att kravet om lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken måste tillgodoses. BirdLife Sverige anser inte att sådana underlag presenterats i det aktuella fallet Holmöarna.

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

BirdLife Sverige har flera gånger tidigare framfört att Holmöarna är ett fågelområde med höga skyddsvärden, bl.a. grundat på förekomst av ett betydande antal arter upptagna på den svenska rödlistan och i fågeldirektivets bilaga 1, samt stor genomströmning av flyttfåglar. Dessa värden är av sådan dignitet att exploatering inte bör tillåtas på den föreslagna platsen.

Daniel Bengtsson
Vindkraftshandläggare
BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
E-post: daniel.bengtsson@birdlife.se